

VIEDOKLIS PAR FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS LIKUMA 11. PANTA IZPILDI

Saskaņā ar Fiskālās disciplīnas likuma (turpmāk – FDL) 28. panta septīto daļu Fiskālās disciplīnas padome (turpmāk – Padome) sagatavo un iesniedz Saeimai un Ministru kabinetam viedokli fiskālās politikas jautājumos, ja atzīst tos par būtiskiem FDL normu ievērošanai.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 473/2013 par kopīgiem noteikumiem budžeta plānu projektu uzraudzībai un novērtēšanai un pārmērīga budžeta deficīta novēršanai eirozonas dalībvalstīs¹ (Regula 473/2013) 5. panta otrās daļas a) apakšpunktu neatkarīga struktūra sniedz publiskus izvērtējumus attiecībā uz tādu apstākļu iestāšanos, kuru dēļ ir iedarbināts korekcijas mehānisms. FDL 11. pants ietver korekcijas mehānisma nosacījumus nacionālajā likumdošanā.

Saskaņā ar Vienošanās par sadarbību², Padome veic novērtējumu tam, vai vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances (turpmāk – strukturālā bilance) korekcija, ja tāda jāveic saskaņā ar FDL 11. pantu, atbilst šī panta nosacījumiem, it īpaši attiecībā uz korekcijas mehānisma aktivizēšanas nepieciešamību, korekcijas apjomu un korekcijas piemērošanas laika periodu.

1. Strukturālās bilances nosacījuma novērtējums 2013.-2016. gadam

Saskaņā ar FDL 11. pantu Finanšu ministrija (turpmāk – FM) līdz š.g. 1.decembrim aprēķināja faktiskās strukturālās bilances un minimālās plānojamās strukturālās bilances starpību un atbilstoši pieprasījumam iesniedza aprēķinus Padomē (sk.1. tabulu). **2017. gada 6. decembra sēdē Padome izskatīja FM sniegtos datus par FDL 11. panta ievērošanu.**

1. tabula. Fiskālās disciplīnas likuma 11. panta prasību izpildes pārbaude pēc strukturālās bilances nosacījuma

		2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
		izpilde				prognoze
1.	IKP faktiskajās cenās*, milj. eiro	22 831,5	23 681,5	24 353,1	24 926,7	26 676,2
2.	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, % no IKP	-0,8	-0,9	-0,9	0,2	-0,9
3.	Vispārējās valdības budžeta faktiskā strukturālā bilance, milj. eiro	-172,1	-212,4	-231,2	45,1	-230,8
4.	Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, % no IKP	-1,3 ³	-1,0 ⁴	-1,0 ⁵	-0,9 ⁶	-1,0 ⁷
5.	Minimālā plānojamā vispārējās valdības budžeta strukturālā bilance, milj. eiro	-308,0	-247,4	-248,5	-224,3	-266,8

¹ Regula 473/2013 pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV-EN/TXT/?qid=1446562236138&uri=CELEX:32013R0473&from=LV>, skatīta: 06.12.2017.

² 5.15.1.punkts, Vienošanās par sadarbību, pieejama: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_09_969_20160729_VPS_FDP_FM_konsolidetais.pdf, skatīta: 06.12.2017.

³ Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2013., 2014. un 2015.gadam, pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2012/192.2?search=on>, skatīts: 06.12.2017.

⁴ Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2014., 2015. un 2016.gadam, pieejams: <https://www.vestnesis.lv/index.php?menu=doc&id=262267>, skatīts: 06.12.2017.

⁵ Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2015., 2016. un 2017.gadam, pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2014/257.25>, skatīts: 06.12.2017.

⁶ Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018.gadam, pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2015/248.2>, skatīts: 06.12.2017.

⁷ Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019.gadam, pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2016/241.2>, skatīts: 06.12.2017.

		2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
		izpilde				prognoze
6.	Saimnieciskā gada bilanču starpība, milj. eiro (3.-5.)	135,8	35,0	17,3	269,4	35,9
7.	Saimnieciskā gada bilanču starpība, % no IKP	0,6	0,1	0,1	1,1	0,1
8.	Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem sākot no 2013.g., milj. eiro	135,8	170,8	188,2	457,6	493,5
9.	Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem sākot no 2013.g., % no IKP	0,6	0,7	0,8	1,8	1,8
10.	FDL 11. panta nosacījums, % no IKP	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
11.	Ir jākorrigē, ja 9.<10.	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē

Avots: 2013.-2016.gads – FM vispārējās valdības strukturālās bilances izpildes novērtējums atbilstoši FDL 11. panta nosacījumiem. 2017.gads – Likumprojekta "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2018., 2019. un 2020.gadam" paskaidrojumi, 77.lpp.

* 2013.-2016.gada dati ir atjaunoti atbilstoši CSP revīzijai 29.09.2017. un 02.10.2017.

FDL 11. pants nosaka automātisko strukturālās bilances augšupejošo koriģēšanu par 0,5% no iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) nākamā Vidēja termiņa budžeta ietvara likuma (turpmāk – VTBIL) trešajā gadā pēc brīža, kad tiek fiksēts, ka uzkrātā faktisko strukturālo bilanču novirze no plānoto bilanču apmēra pārsniedz 0,5% no IKP. Saskaņā ar FM strukturālās bilances novērtējumu koriģēšana nav jāveic, jo uzkrātā faktisko strukturālo bilanču novirze no plānotajiem bilances lielumiem nepārkāpj FDL 11. pantā noteikto pieļaujamo sliekšni (-0,5% no IKP). **Kopējā uzkrāto bilanču starpības summa 2017. gada beigās sasniedza 1,8% no IKP. Pārbaudot saņemto informāciju, Padome konstatē, ka nav nepieciešams veikt FDL 11. pantā noteikto korekciju.**

Padome, izskatot FDL 11. panta izpildi 2017. gada decembrī, veica salīdzinājumu ar novērtējumu, kas tika veikts pirms gada (2016. gada decembrī⁸) (sk. 1. tabulu), un līdzīgi kā iepriekšējā gadā konstatēja cikliskās komponentes nenoteiktību, kuru ietekmēja gan potenciālā IKP pārskatīšana, gan Centrālās statistikas pārvaldes pārskatītais IKP. Šajā gadā uzkrātās strukturālās bilances novirzes kopš 2016. gada decembra ir pasliktinājušas par 0,3% no IKP 2013. gada novērtējumu, par 0,6% no IKP 2014. gada novērtējumu, par 0,7% no IKP 2015. gada novērtējumu un 2016. gada novērtējumu saglabājot nemainīgu.

Ja salīdzina novērtējumus par katra gada novirzēm kopā ar cikliskās komponentes izmaiņām (sk. 2. tabulu), tad jāsecina, ka biznesa cikla korekcijas ir viens no galvenajiem iemesliem izmaiņām starp novērtējumiem 2016. gada un 2017. gada decembrī.

2. tabula. Fiskālās disciplīnas likuma 11. panta prasību izpildes salīdzinājums

		2013.	2014.	2015.	2016.
		izpilde			
1.	Gada novirze, % no IKP, 2016.gada beigās	0,9	0,4	0,2	0,4
2.	Gada novirze, % no IKP, 2017.gada beigās	0,6	0,1	0,1	1,1
3.	<i>Izmaiņas starp novērtējumiem, % no IKP (2.-1.)</i>	-0,3	-0,3	-0,1	+0,7
4.	<i>no tām cikliskās komponentes izmaiņas</i>	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1
5.	<i>Uzkrātās strukturālās bilances novirzes izmaiņas</i>	-0,3	-0,6	-0,7	0,0

Avots: Padomes aprēķini.

⁸ Fiskālās disciplīnas padomes (Nr.1-08/1449) viedoklis par FDL 11. panta prasību izpildi, pieejams: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_1449_20161209_FDL_11pants.pdf, skatīts: 06.12.2017.

2. Izdevumu pieauguma nosacījuma novērtējums 2013.-2016. gadam

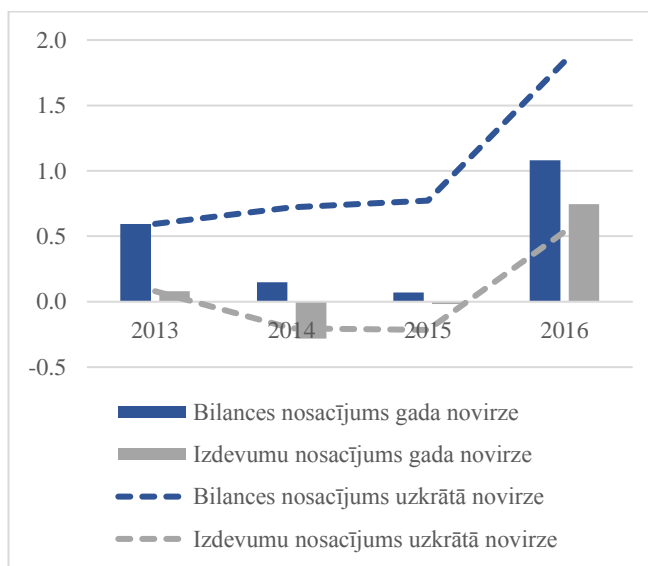
Papildus strukturālās bilances nosacījumam, Padome piemēroja arī izdevumu pieauguma nosacījumu, lai pārliecinātos, kādas ir valsts budžeta izdevumu novirzes pretstatā plānotajām⁹. Šāda pārbaude tika veikta pēc analogijas ar strukturālās bilances nosacījuma izpildes vērtējumu FDL 11. panta kontekstā.

Iepriekšējā gada budžeta izpildes fiskālo disciplīnu būtu lietderīgi vērtēt pēc visiem skaitliskajiem nosacījumiem, tā novērtējot dažādas budžeta sastāvdaļas un spējot identificēt iespējamus plānošanas defektus. Padome pakāpeniski īsteno šo pieeju.

3. tabula. Fiskālās disciplīnas likuma 11. panta prasību izpildes pārbaude pēc izdevumu pieauguma nosacījuma

		2013.	2014.	2015.	2016.
		izpilde			
1.	IKP faktiskajās cenās, milj. eiro	22 831,5	23 681,5	24 353,1	24 926,7
2.	Valsts budžeta izdevumi (budžeta likums) (maksimālie), milj. eiro	6 853,8	7 187,5	7 472,4	7 688,4
3.	Faktiskie valsts budžeta izdevumi, milj. eiro	6 835,2	7 254,1	7 476,7	7 502,4
4.	Saimnieciskā gada novirze, milj. eiro	18,5	-66,6	-4,3	185,9
5.	Gada novirze, % no IKP	0,1	-0,3	0,0	0,7
6.	Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem, sākot no 2013.gada, milj. eiro	18,5	-48,1	-52,5	133,4
7.	Uzkrātā bilanču noviržu summa visiem gadiem, sākot no 2013.gada, % no IKP	0,1	-0,2	-0,2	0,5
8.	FDL 11.panta nosacījums, % no IKP	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
9.	Ir jākorrigē, ja 7. < 8.	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē	Nav jākorrigē

Avots: Padomes aprēķini.



1. attēls. Ex post bilances nosacījums un izdevumu pieauguma nosacījums. Avots: Padomes aprēķini.

noteikto korekcijas mehānismu.

⁹ Padomes aprēķini MS Excel formātā ir pieejami viedokļa 1. pielikumā:

/files/uploaded/FDP_1_08_1757_20171206_FDL_11pant.xls, skatīts: 06.12.2017.

¹⁰ Jāņem vērā, ka finanšu krīzes periodā potenciālā IKP augsme bija pat negatīva, un līdz ar to tas samazina arī tuvāko gadu novērtējumus, liekot arī piesardzīgākā tempā īstent valsts budžeta izdevumu pieaugumu.

Padome apstiprina to, ka atbilstoši FDL 11. pantam strukturālās bilances korekcija nav nepieciešama. Strukturālās bilances nosacījums un izdevumu pieauguma nosacījuma aprēķini 2013.-2016. gadam uzrāda pozitīvu uzkrāto noviržu buferi (sk. 1. attēlu). Tomēr cikliskās komponentes lielā ietekme strukturālās bilances nosacījuma novērtēšanā un IKP deflatora aplēšu ietekme izdevumu pieauguma nosacījuma aprēķinos norāda uz konservatīvas fiskālās politikas nepieciešamību.

Padome atzīmē, ka 2016. gada budžeta izpildes pozitīvie rezultāti ir uzlabojuši uzkrāto bilanču novirzi arī atbilstoši izdevumu pieauguma nosacījumam.

Padome uzskata, ka turpmāk uzlabojot FDL ietvaru būtu lietderīgi iekļaut korekcijas mehānisma novērtējumā visus FDL definētos skaitliskos nosacījumus, ieskaitot arī izdevumu pieauguma nosacījumu.